

OBSAH:

Předmluva	6
---------------------	---

A. ÚVOD DO PEDAGOGIKY.

I. VÝCHOVA.

1. Obecný pojem výchovy	9
2. Křesťanský pojem výchovy	9
3. Cíl křesťanské výchovy. — 1. Osobnost mravní. — 2. Osobnost křesťanská. — 3. Přímé východisko a cíl křesťanské výchovy	11

II. VYCHOVATELSTVÍ — PEDAGOGIKA.

4. Pedagogika jakožto věda	17
5. Pedagogika experimentální	19
6. Pomocné vědy pedagogiky. — 1. Vědy základní. — 2. Vědy normativní	20
7. Důležitost studia pedagogiky	24

B. PŘEDMĚT VÝCHOVY.

I. HLAVNÍ ÚDOBÍ VE VÝVOJI MLÁDEŽE.

8. První dětství. — 1. Vývoj tělesný. — 2. Vývin rozumový. — 3. Snaživost. — 4. Hlavní výchovné směrnice	25
9. Druhé dětství. — 1. Duševní život v prepubertě. — 2. Výchova v prepubertě. — 3. Pojem tělesného dospívání, doba a příčiny. — 4. Dospívání duševní. — 5. Poznávavost. — 6. Cítivost. — 7. Sna-	

hovost. — 8. Pathologie duševní puberty. — 9. Hlavní směrnice výchovné pro dospívání duševní	29
10. Věk jinošský a dívčí	42

II. PŘEDMĚT KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY.

11. Člověk — křesťan	43
12. Nadpřirozená schopnost křesťana přijímati hodnoty nadpřirozené	44
13. Nadpřirozená schopnost křesťana osvojovati si hodnoty nadpřirozené a uplatňovati je v životě	44

III. INDIVIDUALITA.

14. Duševní rozdíly lidí. — 1. Typ a individualita. — 2. Dědičnost. — 3. Nadání a inteligence	45
15. Princip individualisace ve výchově	48

IV. TEMPERAMENT.

16. Pojem temperamentu neboli letory	49
17. Temperament sanguinický	50
18. Temperament cholericický	51
19. Temperament melancholický	53
20. Temperament flegmatický	54

V. TYP.

21. Biotypologie	55
22. Typ protáhlý	56
23. Typ krátký	56
24. Typ harmonický	57

VI. POHLAVÍ.

25. Duševní rozdíly	57
26. Výchova hochů	58
27. Výchova dívek	58

C. OSOBNOST VYCHOVATELE.

I. HLAVNÍ POŽADAVKY NA OSOBNOST VYCHOVATELE.

28. Pedagogický talent	62
29. Pedagogické vědomosti a praxe	62

30. Náboženský a mravní základ	63
31. Zdraví	64

II. ZVLÁŠTNÍ VLIVY NA OSOBNOST VYCHOVATELE.

32. Pohlaví	65
33. Věk a temperament	65

D. FORMY VYCHOVÁVACÍ.

I. VÝCHOVA RODINNÁ.

34. Právo a povinnost výchovy	67
35. Výchovný vliv rodiny	68
36. Náboženská a mravní výchova v rodině	69

II. CÍRKEV A VÝCHOVA.

37. Církev má právo na výchovu ze zákona Božího a historického	70
38. Církev má všechny vlastnosti nejlepší vychovatelky	71

III. STÁT A VÝCHOVA.

39. Poměr státu ke školství vůbec	72
40. Komu náleží škola	73
41. Požadavek katolické školy pro katolickou mládež	74

IV. VÝCHOVA ÚSTAVNÍ.

42. Povšechná orientace	76
43. Přednosti a vady ústavní výchovy	77

E. PROSTŘEDKY A ZÁSADY VYCHOVÁVACÍ.

I. PROSTŘEDKY VYCHOVÁVACÍ VŮBEC.

44. Pojem a rozdělení prostředků vychovávacích	78
--	----

II. NADPŘIROZENÉ PROSTŘEDKY VYCHOVÁVACÍ.

45. Zásadní stanovisko k nadpřirozeným prostředkům vychovávacím	78
46. Poměr prostředků nadpřirozených k přirozeným ve výchově	79

III. VÝCHOVNÝ VLIV PROSTŘEDÍ.

47. Pojem a podstata výchovného prostředí	82
48. Výchovný vliv prostředí	83
49. Utváření prostředí objektivního a subjektivního utváření prostředí	84

IV. MOC A MEZE VÝCHOVY.

50. Dva extrémy	84
51. Jsme spolupracovníci Boží	85

V. ZÁSADY VYCHOVÁVACÍ.

52. Pojem zásad vychovávacích	85
53. Hlavní zásady vychovávací	86

VI. VYBRANÉ KAPITOLY ZE VŠEOBECNÝCH PROSTŘEDKŮ VYCHOVAVACÍCH.

54. Kázeň. — 1. Pojem a důležitost kázně. — 2. Vývoj kázně. — 3. Hlavní podmínky dobré kázně	86
55. Rozkaz	89
56. Napomenutí. — 1. Pojem napomenutí. — 2. Zvláštní působivost napomenutí	90
57. Poučení. — 1. Pojem a druhy poučení. — 2. Zvláštní působivost poučení	91
58. Návyk. — 1. Pojem a důležitost návyku. — 2. Zásady uplatňování návyku	93
59. Příklad. — 1. Pojem a důležitost příkladu. — 2. Předpoklady výchovné působivosti příkladu. — 3. Druhy výchovného příkladu	95
60. Odměna. — 1. Pojem a výchovná cena odměny. — 2. Druhy odměn	99
61. Trest. — 1. Pojem a výchovná cena trestu. — 2. Druhy trestů. — 3. Metoda preventivní	100

VII. ZVLÁŠTNÍ PROSTŘEDKY VYCHOVÁVACÍ.

1. K orientaci.

62. O životě a zdraví s hlediska etického. — 1. Zdravím těla k zdraví duše. — 2. Zdravím duše ke zdraví těla	104
63. O životě a zdraví s hlediska fysiologického. — 1. Výživa. — 2. Vzduch a oděv. — 3. Práce tělesná, cvičení a odpočinek	108
64. Podstata a projevy duše	110
65. Psychologie	111

66. Nervstvo. — 1. Nervstvo mozko-míchové. — 2. Nervstvo vegetativní. — 3. Nervstvo a výchova	111
67. Rozdělení projevů duševního života	115

2. **Poznávost.**

68. Počitek a vjem. — 1. Počitek. — 2. Vjem. — 2. Výchovný zřetel	115
69. Představa. — 1. Vznik představy. — 2. Poměr představy k počitku a vjemu. — 3. Vybavování, sdružování a osvojování představ. — 4. Typy představivosti. — 5. Podvědomé duševní jevy. — 6. Výchovný zřetel	116

3. **Vybrané kapitoly z oboru představivosti.**

70. Paměť. — 1. Pojem, důležitost a vlastnosti dobré paměti. — 2. Druhy a vývoj paměti. — 3. Výchovné poučky o paměti	118
71. Obrazivost a obrazotvornost. — 1. Pojem obrazivosti, obrazotvornosti a její druhy. — 2. Důležitost obrazotvornosti. — 3. Výchovné směrnice	120

4. **Vybrané kapitoly z oboru myšlení.**

72. Pojem, formy a důležitost myšlení	126
73. Základní výchovné poučky o rozumu. — 1. Směrnice všeobecné. — 2. Směrnice zvláštní	127
74. Vzdělání rozumu k poznání vyšší příčnosti. — 1. Pojem a důležitost poznání vyšší příčnosti. — 2. Projevy poznání vyšší příčnosti. — 3. Směrnice k výchově poznání vyšší příčnosti	129
75. Výchovné poučky o svědomí. — 1. Pojem důležitost svědomí. — 2. Druhy svědomí. — 3. Směrnice k výchově svědomí	132
76. Výchovné poučky o pozornosti. — 1. Pojem a důležitost pozornosti. — 2. Druhy a vlastnosti dětské pozornosti. — 3. Směrnice k výchově pozornosti	135
77. Z psychologie náboženského vývoje mládeže. — 1. Vznik, význam a hranice současné náboženské psychologie. — 2. Metody nábožensko-psychologického výzkumu. — 3. První dětství. — 4. Druhé dětství. — 5. Věk jinošský a dívčí	139

5. **Snažovost.**

78. Pojem a rozdělení snažovosti	153
79. Pud. — 1. Pojem pudu. — 2. Druhy pudu a jejich výchova	154
80. Žádost. — 1. Pojem a druhy žádostí. — 2. Výchova žádostí	155

81. Zvyk a náklonnost. — 1. Pojem zvyku a náklonnosti. — 2. Výchova zvyku a náklonností	156
82. Náruživost. — 1. Pojem a druhy náruživosti. — 2. Léčba náruživosti	156
83. Vůle	157

6. Vybrané kapitoly z oboru výchovy pudu pohlavního.

84. Úvodní poznámky k výchově studu a mravní čistoty. — 1. Sexuální problém. — 2. Projevy pudu pohlavního. — 3. Výrazy z oboru studu a mravní čistoty. — 4. Záhubnost smilstva	159
85. Čím bývají zaviněny přestupy proti studu a mravní čistotě u mládeže? — 1. Někdy z vnitřku. — 2. Obyčejně z venku. — 3. Často svedením	166
86. Odpovědnost rodičů a ostatních vychovatelů za stud a mravní čistotu mládeže. — 1. Je potřebí zabezpečit správný vývin pudu pohlavního u svěřenců. — 2. Je třeba u svěřenců záhy pěstit stud. — 3. Svěřenci mají lnouti k svým rodičům a vychovatelům s láskou a důvěrou. — 4. Je nezbytno dáti mládeži v pravý čas vhodné poučení, povzbuzovat ji k mravní čistotě, vésti ji k pramenům duchovní posily a konečně mládež zbloudilou vychovávatí nápravně	178
87. Pohlavní poučení. — 1. Pojem pohlavního poučení. — 2. Takové pohlavní poučení do školy nepatří. — 3. Hlas církve	183
88. Hlavní směrnice pro poučení v oboru pohlavním. — 1. Zásadní stanovisko. — 2. Kdo má poučovat? — 3. Kdy se má poučovat? — 4. Jak poučovat?	187
89. Čím a kterak se má k mravní čistotě povzbuzovat. — 1. Pohnutky přirozené. — 2. Pohnutky nadpřirozené. — 3. Kterak pohnutek používat?	200
90. Čím se zjednává posila k mravní čistotě? — 1. Cvikem. — 2. Modlitbou. — 3. Sválostmi	201

7. Vybrané kapitoly z oboru výchovy vůle.

91. Výchovný význam poslušnosti. — 1. Poslušnost — první ctnost ve výchově! — 2. Koho nutno poslouchat. — 3. Jak se má poslouchat?	202
92. Výchova k poslušnosti. — 1. Mladší děti vedeme k poslušnosti bez udání důvodů. — 2. Starší vedeme k poslušnosti uvedením důvodů a pohnutek. — 3. Čím je chovanec starší, tím více vychovatel popouští úzdu vázanosti. — 4. Neposlušnosti musí se čelit	203
93. Sebezapírání. — 1. Pojem a důležitost sebezapírání. — 2. Výchova k sebezapírání. — 3. Sebezapírání se vzhledem k alkoholu. — 4. Sebezapírání se vzhledem k jídlu. — 5. Sebezapírání se vzhledem	

k jazyku. — 6. Sebezapírání se vzhledem k práci. — 7. Sebezapírání se vzhledem k utrpěné krivdě	204
8. Cítivost.	
94. O citech vůbec. — 1. Pojem citů. — 2. Rozdělení citů. — 3. Důležitost citů	210
9. Vybrané kapitoly z oboru cítivosti.	
95. Výchova citů. — 1. S výchovou citů musíme začít záhy. — 2. Výchova citů je nesnadná. — 3. Ve výchově citů je nutno se varovat dvou extrémů. — 4. Vychovatel má být taktní k citům svých svěřenců. — 5. City mají uznáti v čin. — 6. Při indisposici svěřence těžko lze působit na jeho city. — 7. Metodický postup při výchově citů	213
96. City náboženské. — 1. Podstata a důležitost citů náboženských. — 2. Pěstění citů náboženských. — 3. City náboženské mají uznáti v čin	218
97. Sebecit neboli sebevědomí. — 1. Pojem a význam sebevědomí. — 2. Druhy sebevědomí. — 3. Směrnice k výchově sebevědomí	221
98. Cit pro čest. — 1. Pojem citu pro čest. — 2. Důležitost citu pro čest. — 3. Cit pro čest se nesmí podceňovat. — 4. Výchovné směrnice k pěstění citu pro čest	224
99. Cit pro pravdu. — 1. Pojem citu pro pravdu. — 2. Pařeníště lží	229
100. Výchovné prostředky proti lži. — 1. Lhavost bývá příznakem celkové mravní hniloby. — 2. Musíme lež předcházet. — 3. O lži musíme poučovat. — 4. Lež se musí trestat	232
101. Čím se pěstuje pravdivost? — 1. Buzením vědomí všudypřítomnosti a vševedoucnosti Boží. — 2. Osvědčováním důvěry. — 3. Povzbuzováním k pravdomluvnosti. — 4. Osobním příkladem	235
102. Výchova k chápání krásy. — 1. Poznání krásy. — 2. Důležitost pochopení pro krásu. — 3. Směrnice pro výchovu k chápání krásy	238
103. Radost ve výchově. — 1. Radost a dnešní mládež. — 2. Radost je důležitým činitelem ve všeckém působení u mládeže. 3. Prameny pravých radostí. — 4. Radost s hlediska katolického. — 5. Církev otvírá nadpřirozené prameny radosti. — 6. Sv. Jan Bosko — klasický představitel katolického názoru na radost	245
104. Láska ve výchově. — 1. Příklad Ježíše Krista a apoštola. — 2. Důležitost lásky ve výchově. — 3. Důležitost lásky pro vychovatele. — 4. Motivy lásky ve výchově. — 5. Láska v poměru k autoritě a kázni	257

105. Láska ve výchově u sv. Jana Boska	265
106. Soucit. — 1. Projevy soucitu. — 2. Protivy soucitu. — 3. Výchova soucitu	270
Dodatek k orientaci: Jak dělí lidský duševní život psychologie racionalní čili filosofická	273
Summary	275
Résumé	278

*

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ BIBLIOGRAFIE:

I. PEDAGOGIKA OBECNÁ.

1. Pedagogika systematická	281
2. Pedagogické encyklopedie a slovníky	283
3. Dějiny pedagogiky	284
4. Povšechné otázky pedagogické	286
5. Zvláštní otázky pedagogické:	
a) Pedagogická filosofie	289
b) Experimentální pedagogika	290
c) Sugese a výchova	290
d) Meze výchovy	290
e) Nápravná (reeduкаční) pedagogika po stránce všeobecné	291
f) Speciální otázky nápravné (reeduкаční) pedagogiky: Hluchoněmé dítě. — Lenivé dítě. — Nervosní dítě. — Sebevraždy u dětí a mládeže. — Slabost vůle. (Chorobná.) — Slepé dítě. — Šílenost u dětí a mládeže. — Vadná řeč u dětí a mládeže. — Zločinnost u dětí a mládeže	295

II. PEDOLOGIE.

1. Povšechné otázky z výchovy dítěte	295
2. Dítě ve věku předškolním	299
3. Dítě ve věku povinné školní docházky	300

III. NEANIOLOGIE.

1. Povšechné otázky z výchovy dospívající mládeže	301
2. Výchova jinochů	303
3. Výchova dívek	304

IV. INDIVIDUALITA.

1. Povšechné otázky o individualitě	308
2. Inteligence a psychotechnika	308
3. Dědičnost. (Viz též heslo eugenika)	310
4. Temperament a typ	310

V. OSOBNOST VYCHOVATELE.

1. Osobnost vychovatele	311
-------------------------	-----

VI. FORMY VYCHOVÁVACÍ.

1. Výchova rodinná	312
2. Výchova školní	314
3. Výchova ústavní	315
4. Výchovný vliv prostředí. (Pedagogická sociologie)	316

VII. VŠEOBECNÉ PROSTŘEDKY VYCHOVÁVACÍ.

1. Kázeň	317
2. Trest	318
3. Různé	318

VIII. ZVLAŠTNÍ PROSTŘEDKY VYCHOVÁVACÍ.

1. Výchova tělesná:

a) Povšechné otázky z tělesné výchovy	318
b) Tělocvik, sport, skauting	320
c) Tělesná výchova v době předškolní	321
d) Alkoholismus	321
e) Eugenika	321

2. Výchova duševní:

a) Obecná psychologie	322
b) Experimentální psychologie	324
c) Pedagogická psychologie	325
d) Individuální psychologie	326
e) Celostní, tvarová a vývojová psychologie	327
f) Poznání smyslové:	
aa) Představivost	327
bb) Paměť	328

<i>cc)</i> Obrazivost a obrazotvornost povšechně	328
<i>dd)</i> Vybrané kapitoly z oboru výchovy obrazivosti a obrazotvornosti: Četba. — Hra. — Pohádka. — Film. — Divadlo	328
<i>g)</i> Poznání rozumové: Myšlení. — Svědomí. — Pozornost a zájem	330

3. Náboženství a výchova:

<i>a)</i> Náboženství a výchova povšechně	331
<i>b)</i> Náboženský život dítěte	334
<i>c)</i> Náboženský život mládeže	335

4. Mravní výchova.

1. Mravní výchova	336
-----------------------------	-----

5. Výchova k mravní čistotě:

<i>a)</i> Výchova k mravní čistotě povšechně	337
<i>b)</i> Puberta	339
<i>c)</i> Koedukace	340
<i>d)</i> Výchova dětí k mravní čistotě	341
<i>e)</i> Výchova jinochů k mravní čistotě	341
<i>f)</i> Výchova dívek k mravní čistotě	342
<i>g)</i> Výchova k manželství	344

6. Snažovost volní:

<i>a)</i> Výchova vůle povšechně	346
<i>b)</i> Charakter	347
<i>c)</i> Pedagogika hodnot	349

7. City:

<i>a)</i> Výchova citů povšechně	349
<i>b)</i> Cit pro pravdu	349
<i>c)</i> Krasocit	350
<i>d)</i> Radost	350
<i>e)</i> Láska výchovná, přátelství, zdvořilost, důvěra, soucit	351

*

Rejstřík osobní	353
Rejstřík věcný	357